PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

253

Wybrane problemy współpracy polsko-czeskiej: gospodarka i infrastruktura

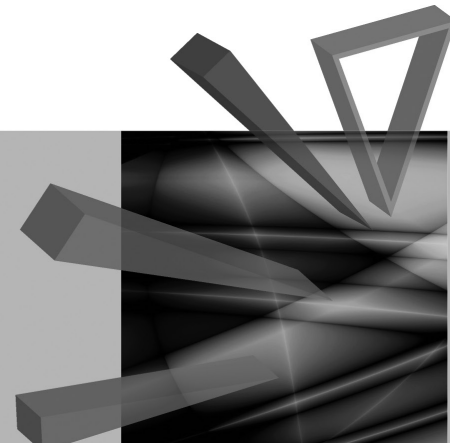

Redaktorzy naukowi
Stanisław Korenik
Anna Mempel-Śnieżyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Beata Filipiak, Piotr Hlaváček

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiejkolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-285-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp 7

Niki Derlukiewicz: Polsko-czeska współpraca transgraniczna jednostek samorządu terytorialnego z województwa dolnośląskiego 9
Piotr Hajduga: Partnerstwo publiczno-prywatne w Polsce i Republice Czeskiej 17
Stanisław Korenik: Kształtowanie się zjawisk społeczno-ekonomicznych na obszarach przygranicznych Dolnego Śląska – nowe semiperyferie 32
Małgorzata Krul, Lech Krupa: Usti nad Łabą – ocena i perspektywy rozwoju czeskiego miasta poprzemysłowego 48
Paweł Kurant: Europejska współpraca terytorialna jako instrument polityki regionalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013 58
Andrzej Łuczyszyn: Wzmacnianie infrastruktury budowlanej na pograniczu polsko-czeskim przez jednostki sektora finansów publicznych na wybranym przykładzie 68
Anna Mempel-Śnieżyk: Współpraca polsko-czeska – cele i przykładowe projekty 82
František Molík: Stan wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska − Rzeczpospolita Polska 2007-2013 na Dolnym Śląsku 90
Małgorzata Rogowska: Finansowanie współpracy terytorialnej na pograniczu polsko-czeskim ze środków Unii Europejskiej w latach 2007-2013 ... 94
Dorota Rynio: Wykorzystanie uwarunkowań naturalnych w obszarze przygranicznym polsko-czeskim na przykładzie Gór Izerskich i Karkonoszy .. 103
Miloslav Šašek: Migrace a trh práce 113

Summaries

Niki Derlukiewicz: Polish-Czech cross border cooperation of local government units from Lower Silesia Voivodeship 16
Piotr Hajduga: Public-private partnership in Poland and Czech Republic 31
Stanisław Korenik: Development of socio-economic phenomena in the border areas of Lower Silesia − new semi-periphery 47
Małgorzata Krul, Lech Krupa: Ústí nad Labem – evaluation and prospects of Czech post-industrial city 57
Paweł Kurant: European territorial cooperation as an instrument of EU regional policy in 2007-2013 67

Andrzej Łuczyszyn: Strengthening of the building infrastructure on the Polish-Czech borderland by public finances sector units on the selected example 81
Anna Mempel-Śnieżyk: Polish-Czech cooperation – objectives and sample projects 89
František Molík: Implementation status of the Operating Program of Cross--Border Cooperation Czech Republic – Poland 2007-2013 in Lower Silesia 93
Małgorzata Rogowska: Financing territorial cooperation on Polish-Czech border from the European Union funds in 2007-2013 102
Dorota Rynio: Utilization of natural conditions in the borderland between Poland and Czech Republic – on the example of the Izerskie and the Karkonosze mountains 112
Miloslav Šašek: Migration and labour market 127

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 253 • 2012
Wybrane problemy współpracy polsko-czeskiej: gospodarka i infrastruktura ISSN 1899-3192

Paweł Kurant
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

EUROPEJSKA WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA JAKO INSTRUMENT POLITYKI REGIONALNEJ UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2007-2013

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest wskazanie miejsca „Europejskiej współpracy terytorialnej" pośród głównych celów polityki regionalnej Unii Europejskiej, poprzez którą poszukiwane są efektywne instrumenty niwelujące zróżnicowanie społeczno-gospodarcze między krajami członkowskimi, a w konsekwencji także między regionami. W latach 2007-2013 na działania związane z polityką regionalną Polska uzyskała z budżetu Wspólnoty 67,3 mld euro – jest to największy udział spośród wszystkich państw członkowskich EU. Kwota ta przeznaczona została m.in. na programy współpracy transgranicznej, których głównym założeniem jest niwelowanie dysproporcji rozwojowych na obszarach nadgranicznych wewnątrz Wspólnoty.

Słowa kluczowe: Europejska Współpraca Terytorialna, współpraca transgraniczna, polityka regionalna.

1. Wstęp

Polityka regionalna wdrażana w ramach Unii Europejskich jest bez wątpienia jednym z najważniejszych narządzi wspierających państwa członkowskie w przezwyciężaniu barier wzrostu oraz dążeniu do osiągnięcia jak największej spójności ekonomicznej i społecznej na terytorium Wspólnoty. Głównym celem europejskiej polityki regionalnej jest poszukiwanie efektywnych instrumentów niwelujących zróżnicowanie społeczno-gospodarcze między krajami członkowskimi, a w konsekwencji także między regionami. Dysproporcje i różnice w rozwoju mają najczęściej charakter strukturalny, uwarunkowany peryferyjnym położeniem regionów, trudnymi warunkami klimatycznymi i geograficznymi, niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą, niekorzystną strukturą gospodarki oraz niskim poziomem kwalifikacji zawodowych ludności. Podstawowym celem polityki regionalnej w Europie jest zatem wyrównywanie szans rozwojowych regionów najbardziej upośledzonych[1]. Artykuł ma na celu wskazanie miejsca „Europejskiej współpracy terytorialnej" pośród głównych celów polityki regionalnej Unii Europejskiej.

[1] I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 69.

2. „Europejska współpraca terytorialna" w latach 2007-2013

W latach 2007-2013 Unia Europejska przeznaczyła na politykę regionalną ponad jedną trzecią budżetu, czyli kwotę przekraczającą 350 mld euro. Środki w zależności od rodzaju wsparcia podzielone zostały na trzy fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) obejmujący programy dotyczące infrastruktury, innowacji i inwestycji, Europejski Fundusz Społeczny (EFS) finansujący projekty z zakresu kształcenia zawodowego i inne rodzaje pomocy na rzecz zatrudnienia, w tym programy wspierające tworzenie nowych miejsc pracy oraz Fundusz Spójności[2] (FS) – ukierunkowany na projekty związane z infrastrukturą środowiska i transportu oraz dotyczące prac nad energią odnawialną. W ramach polityki regionalnej wyróżnione zostały także trzy główne cele: 1. „Wsparcie regionów zapóźnionych rozwojowo (konwergencja)", 2. „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie (konkurencyjność)" oraz (3) „Europejska współpraca terytorialna". W porównaniu z wcześniejszymi okresami programowania liczba celów polityki regionalnej oraz ich nazewnictwo zostały zmodyfikowane, co miało w najpełniejszy sposób dostosować podejmowane w ich ramach działania do aktualnych potrzeb państw członkowskich UE[3]. Warto zaznaczyć, iż utworzenie przez Komisję Europejską w perspektywie finansowej 2007-2013 odrębnego celu dla działań związanych ze współpracą terytorialną, w skład której wchodzi współpraca transgraniczna, transnarodowa i międzyregionalna, było nowym rozwiązaniem w porównaniu z poprzednimi okresami programowania. Dotychczas działania terytorialne mieściły się w ramach inicjatyw wspólnotowych INTERREG, a wyodrębnienie tej formy współpracy w ramach polityki regionalnej świadczyło o jej rosnącej roli w opinii instytucji europejskich, jak również wiązało się ze wzrostem środków finansowych przeznaczonych na działania ponadgraniczne.

W latach 2007-2013 na działania związane z polityką regionalną Polska uzyskała z budżetu Wspólnoty rekordową kwotę 67,3 mld euro – jest to największy udział wśród państw członkowskich Unii Europejskiej. Kwota ta przeznaczona została na działania realizowane w ramach celu 1 oraz celu 3 polityki regionalnej, natomiast środki w ramach celu 2 otrzymały państwa, których PKB *per capita* przekracza 75% średniej unijnej.

Można dodać, że najwięcej unijnych funduszy przeznaczono na cel 1 – konwergencja, w ramach którego finansowane są programy wdrażane na szczeblu krajo-

---

[2] Środki z tego Funduszu mogą być wykorzystane tylko przez państwa, w których PKB *per capita* nie przekracza 90% średniej unijnej (oprócz 12 nowo przyjętych państw w tym gronie są także Grecja, Portugalia i Hiszpania).

[3] W latach 1988-1992 oraz 1993-1999 wyróżnialiśmy pięć celów polityki regionalnej. W latach 2000-2006 liczba celów została zredukowana do trzech: 1. Wsparcie regionów zapóźnionych w rozwoju, 2. Odbudowa terenów silnie uzależnionych od upadających gałęzi gospodarki, 3. Modernizacja rynku pracy.

wym, a także regionalne programy operacyjne. Na programy realizowane w ramach „Europejskiej współpracy terytorialnej" przeznaczono dużo mniejsze środki[4].

Na uwagę zasługuje również fakt, że działania podejmowane w ramach celu 3 są wyjątkowe, ponieważ w każdym projekcie, który dofinansowany jest ze środków unijnych, musi brać udział co najmniej dwóch partnerów pochodzących z dwóch (współpraca transgraniczna) lub co najmniej trzech (współpraca transnarodowa i międzyregionalna) państw członkowskich Unii Europejskiej. Ponadto partnerzy projektów realizowanych w ramach „Europejskiej współpracy terytorialnej" muszą współpracować ze sobą w czterech obszarach (wspólne planowanie, wspólna realizacja, wspólny personel i wspólne finansowanie), przy czym w zakresie współpracy transgranicznej i transnarodowej muszą zostać uwzględnione co najmniej dwie spośród wymienionych form współpracy, natomiast projekt współpracy międzyregionalnej powinien obejmować wszystkie cztery formy. Dodatkowo partnerzy spośród siebie wyłaniają partnera wiodącego, który dokonuje ustaleń dotyczących realizacji projektu pomiędzy wszystkimi beneficjentami zaangażowanymi w jego realizację; przygotowuje umowę o współpracy, w której zawarte są m.in. postanowienia gwarantujące należyte zarządzanie funduszami pochodzącymi z budżetu Wspólnoty; odpowiada za realizację całego projektu; zapewnia, aby wydatki zgłoszone przez beneficjentów uczestniczących w projekcie zostały poniesione na jego realizację i odpowiadały czynnościom uzgodnionym pomiędzy uczestniczącymi w nim beneficjentami; weryfikuje wydatki zgłoszone przez wszystkich beneficjentów uczestniczących w realizacji projektu pod względem ich zatwierdzenia przez odpowiednie organy kontroli oraz odpowiada za przekazanie wkładu EFRR beneficjentom uczestniczącym w projekcie. Dla uzupełnienia powyższych informacji należy także dodać, iż każdy projekt realizowany w ramach „Europejskiej współpracy terytorialnej" może uzyskać do 85% dofinansowania z EFRR, środki przekazywane są beneficjentom na zasadzie refundacji, a całość rozliczeń pomiędzy partnerami a instytucjami wdrażającymi programy odbywa się w walucie euro.

W latach 2007-2013 na działania związane z „Europejską współpracą terytorialną" Unia Europejska zdecydowała się przeznaczyć z budżetu Wspólnoty 7,75 mld euro. Największa część z tych środków – 5,23 mld euro – została przekazana na komponent związany z realizacją współpracy transgranicznej, a zatem działań wdrażanych w regionach na poziomie NUTS III[5], usytuowanych wzdłuż granic wewnętrznych,

[4] Na realizację programów w ramach „Europejskiej współpracy terytorialnej" alokacja w Polsce wynosi 557,8 mln euro. Dodatkowe 173,3 mln euro Polska przeznaczyła na współpracę transgraniczną z państwami nienależącymi do Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP); http://www.ewt.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/czymsafundusze.aspx.

[5] Po rozszerzeniu Unii Europejskiej Polska – podobnie jak dziesięć nowo przyjętych państw – została objęta nomenklaturą NUTS, stosowaną w celu identyfikacji statystycznej jednostek terytorialnych na terenie Wspólnoty. Klasyfikacja NUTS ujednolica podziały administracyjne krajów członkowskich UE, co sprawia, że jednostki NUTS czasami nie odpowiadają podziałowi administracyjnemu kraju. Zgodnie z aktualnym podziałem NUTS, wprowadzonym Rozporządzeniem Rady Ministrów

a także części granic zewnętrznych UE oraz w obszarach nadmorskich oddzielonych od siebie maksymalnie o 150 km. Wykaz regionów kwalifikujących się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna" w latach 2007-2013 został opublikowany w 2007 r., po zmianach decyzją Komisji Europejskiej[6]. Wcześniej, bo w 2006 r., Komisja Europejska opublikowała indykatywną listę z podziałem środków finansowych w ramach celu 3[7].

3. Stan wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

W maju 2004 r. Republikę Czeską, Polskę oraz osiem innych państw przyjęto w struktury Unii Europejskiej. Piętnaście lat po upadku dyktatury komunistycznej, okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej oraz żmudnym procesie akcesyjnym państwa Europy Środkowo-Wschodniej mogły cieszyć się pełnoprawnym uczestnictwem w integracji Starego Kontynentu. Z jednej strony akcesja z 2004 r. kończyła pewien okres w nowożytnej historii państw byłego bloku komunistycznego, z drugiej rozpoczynała zupełnie nowy rozdział, którego głównym celem jest dogonienie pod względem poziomu zaawansowania cywilizacyjnego państwa Europy Zachodniej, które w porównaniach statystycznych ze swoimi wschodnimi sąsiadami praktycznie pod każdym względem odnotowywały dużą przewagę rozwojową. Jednym z głównych narzędzi stosowanych w Unii Europejskiej do realizacji tego celu, o czym wspomniano wcześniej, jest polityka regionalna, w ramach której specjalną pulę środków zarezerwowano na działania prowadzone na obszarach nadgranicznych, z założenia, poprzez swoje peryferyjne położenie, wymagających dodatkowej pomocy strukturalnej. Ten rodzaj działań umiejscowiony został właśnie w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna" jako rozwój współpracy transgranicznej.

Na polskich granicach lądowych i morskich w bieżącym okresie programowania realizowanych jest siedem programów współpracy transgranicznej. Są to odpowiednio, począwszy od granicy zachodniej – Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (województwo zachodniopomorskie) – Meklemburgia Pomorze Przednie/Brandenburgia 2007-2013, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska (województwo lubuskie) – Brandenburgia

z dnia 14 kwietnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (DzU z dnia 16 listopada 2007), na Dolnym Śląsku możemy wydzielić pięć podregionów: jeleniogórski, legnicko-głogowski, wałbrzyski, wrocławski oraz miasto Wrocław.

[6] Decyzja Komisji z 26 marca 2007 r. ustalająca wykaz regionów i obszarów kwalifikujących się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna" w latach 2007-2013, dokument nr C(2007) 1284, (2007/190/WE).

[7] Decyzja Komisji z 4 sierpnia 2006 r. ustalająca orientacyjny podział środków przydzielonych państwom członkowskim na zobowiązania wynikające z celu „Europejska współpraca terytorialna" na lata 2007-2013, dokument nr C(2006) 3473, (2006/609/WE).

2007-2013, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Litwa 2007-2013 oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk (Polska – Szwecja – Dania – Litwa – Niemcy).

Największym spośród transgranicznych programów operacyjnych wdrażanych na polskim pograniczu jest Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 (POWT Polska – Czechy). Polsko-czeski obszar wsparcia obejmuje po stronie polskiej podregion jeleniogórski i wałbrzyski, a także powiat strzeliński w województwie dolnośląskim, całe województwo opolskie (podregion nyski i podregion opolski) oraz podregion rybnicki, bielski i tyski w województwie śląskim. Po czeskiej stronie do obszaru wsparcia należą województwa (kraje): liberecki, kralowohradecki, pardubicki, ołomuniecki i morawsko-śląski. Długość granicy państwowej Republiki Czeskiej z Rzeczpospolitą Polską wynosi 796 km, co stanowi 22,7% łącznej granicy Polski oraz około 33% całkowitej długości granicy czeskiej. Powierzchnia całego obszaru wsparcia to 47 097 km^2. Czeska część pogranicza obejmuje 23 135 km^2, co stanowi prawie jedną trzecią (29,2%) całej powierzchni kraju, natomiast polska część obszaru przygranicznego objętego programem zajmuje powierzchnię 23 962 km^2, co stanowi 7,7% powierzchni całego kraju. Jednocześnie w ramach POWT Polska – Czechy wkład wspólnoty z EFRR na lata 2007-2013 wynosi 219 459 244 euro, co sytuuje program jako największy pod względem finansowym[8].

POWT Polska – Czechy kontynuuje działania wdrażane w perspektywie finansowej 2000-2006 w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA Czechy – Polska 2004-2006 oraz wcześniejsze działania realizowane w ramach programów przedakcesyjnych, do których należy zaliczyć Phare CBC Polska – Czechy[9]. Nadrzędnym celem PIW Interreg IIIA Czechy – Polska była poprawa warunków i standardu życia na objętym programem obszarze przygranicznym poprzez wspólne działania społeczeństw i instytucji po obu stronach granicy. Program spotkał się z ogromnym zainteresowaniem wśród potencjalnych beneficjentów. Wartość wnioskowanego dofinansowania ze środków EFRR ponad dwukrotnie przekroczyła alokację środków w ramach Programu. Dolny Śląsk pośród regionów biorących udział we wdrażaniu Programu był bardzo aktywny. Wnioskodawcy z Dolnego Śląska złożyli łącznie 93 wnioski projektowe. Spośród nich dofinansowanie ze środków EFRR

[8] Dokument programowy dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013; wersja 2; 15 marca 2010.

[9] K. Olejniczak, *Strategia wspierania współpracy ponadgranicznej w Unii Europejskiej*, [w:] *Nowe granice Unii Europejskiej – współpraca czy wykluczenie?*, red. G. Gorzelak, K. Krok, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006, s. 39-41.

na łączną kwotę ponad 20 mln zł otrzymały 44 projekty o całkowitej wartości ponad 31 mln zł[10].

Jednym z pierwszych kroków podczas działań przygotowujących Program Operacyjny dla polsko-czeskiego pogranicza w perspektywie 2007-2013 była szczegółowa analiza obszaru, który miał zostać objęty wsparciem pod kątem potencjału rozwojowego oraz wyszczególnienia katalogu najważniejszych potrzeb terenów nadgranicznych. W tym celu sporządzono analizę SWOT, którą włączono w treść dokumentu programowego. W analizie SWOT wyszczególniono przede wszystkim najważniejsze obszary, w których powinny być podjęte działania transgraniczne oraz dokonano próby definicji potencjałów rozwojowych polsko-czeskiego pogranicza. Na podstawie tego zestawienia określono także główny cel programu oraz najważniejsze priorytety, wokół których skonstruowano działania mogące uzyskać wsparcie z EFRR.

Analizę SWOT przeprowadzono w trzech zasadniczych obszarach: dostępność i środowisko, przedsiębiorczość i turystyka oraz społeczność lokalna. Wynika z niej, iż obszar polsko-czeskiego pogranicza wymaga podjęcia intensywnych i kompleksowych działań niemal w każdej z dziedzin życia społecznego. Do najważniejszych kwestii problemowych należy zaliczyć: stan infrastruktury transportowej (gęsta, ale zdewastowana i przeciążona sieć drogowa i kolejowa), niską dostępność komunikacyjną ograniczającą przepustowość granicy i rozwój dwustronnych kontaktów handlowych, niedostateczny poziom zabezpieczenia przed klęskami żywiołowymi, w tym przede wszystkim zabezpieczenia przed powodziami, które niezwykle często występują w tym rejonie, oraz złą jakość istniejącej infrastruktury związanej z ochroną środowiska. Ponadto w analizie zwraca się uwagę na niewykorzystany potencjał turystyczny regionu, który obfituje w liczne zabytki (znajdujące się najczęściej w złym bądź bardzo złym stanie) oraz możliwości rozwoju atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu przez turystów zarówno w okresie zimowym, jak i letnim. W tym kontekście zwrócono przede wszystkim uwagę na niską jakość infrastruktury turystycznej (w tym bazy noclegowej), brak kompleksowej oferty turystycznej oraz niską jakość świadczenia usług turystycznych. Autorzy analizy wskazywali także na problemy w sferze społecznej, do których należy zaliczyć wysokie bezrobocie, odpływ ludzi wykształconych oraz aktywnych zawodowo, niewystarczającą współpracę instytucji rynku pracy ze sferą biznesu, niekorzystną i niedostosowaną do bieżących potrzeb strukturę kierunków nauczania oraz słabą znajomość języków obcych

[10] Dane pochodzą z broszury informacyjnej *Podsumowanie realizacji Programów Inicjatywy Wspólnotowej Interreg na Dolnym Śląsku* wydanej przez Wydział Europejskiej Współpracy Terytorialnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, listopad 2007 r. Dane nie uwzględniają projektów z dziedziny 2.2 Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty). W przypadku całości PIW Interreg III A Czechy – Polska wnioskodawcy złożyli łącznie 356 projektów, które zostały poddane kontroli formalnej oraz kontroli kwalifikowalności. Do decyzji Komitetu Sterującego przedłożono w sumie 299 projektów, spośród których dofinansowanie z EFRR otrzymało 176 projektów (bez Funduszu Mikroprojektów).

wśród ludności z polsko-czeskiego pogranicza. Ponadto obserwowany jest ujemny przyrost naturalny, a notowane bezrobocie ma najczęściej charakter strukturalny i długookresowy[11].

Tym samym można stwierdzić, iż na obszarze polsko-czeskiego pogranicza cały czas istnieją bariery, które spowalniają przemiany społeczno-ekonomiczne, ograniczając wykorzystanie lokalnego potencjału, oraz obniżają atrakcyjność regionu zarówno dla rodzimych, jak i zagranicznych inwestorów i turystów. Na tej podstawie sformułowano cel główny POWT Polska – Czechy, który ma dążyć do wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego poprzez wzmacnianie jego konkurencyjności i spójności oraz promowanie partnerskiej współpracy jego mieszkańców.

Cel główny został uzupełniony o cele szczegółowe i trzy główne osie priorytetowe, w których wyszczególniono dziedziny wsparcia Programu. W ramach pierwszej z nich (wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń) zrealizowany ma zostać cel zdefiniowany jako poprawa atrakcyjności obszaru pogranicza polsko-czeskiego. Dofinansowanie może być przyznane na następujące dziedziny wsparcia: 1.1 Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, 1.2 Ochrona środowiska oraz 1.3 Profilaktyka zagrożeń. Łącznie z EFRR na pierwszą oś priorytetową przeznaczono ponad 70,2 mln euro.

W ramach drugiej osi priorytetowej (poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki), której głównym celem jest wzmocnienie rozwoju gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego, dofinansowanie można zyskać w ramach następujących dziedzin wsparcia: 2.1 Rozwój przedsiębiorczości, 2.2 Wspieranie rozwoju turystyki oraz 2.3 Wspieranie współpracy w zakresie edukacji. Łącznie z EFRR na drugą oś priorytetową przeznaczono ponad 79 mln euro.

Trzecia oś priorytetowa (wspieranie współpracy społeczności lokalnych) podzielona została na dwie dziedziny wsparcia: 3.1 Współpraca terytorialna instytucji świadczących usługi publiczne oraz 3.2 Wspieranie przedsięwzięć kulturalnych, rekreacyjno-edukacyjnych oraz inicjatyw społecznych. W ramach tej dziedziny wyróżniony został także wdrażany przez euroregiony działające w obszarze polsko-czeskiego pogranicza Fundusz Mikroprojektów (3.3). Za główny cel trzeciej osi priorytetowej uznano wspieranie współpracy społeczności lokalnych, a na dofinansowanie projektów i mikroprojektów przeznaczono łącznie ponad 57 mln euro.

Wdrażanie POWT Polska – Czechy rozpoczęło się w 14 grudnia 2008 r., kiedy Wspólny Sekretariat Techniczny umiejscowiony w Ołomuńcu ogłosił rozpoczęcie przyjmowania wniosków. Chociaż w ramach programu obowiązuje zasada ciągłego naboru projektów (wnioskodawca może w każdej chwili złożyć wniosek projektowy), to instytucje zaangażowane we wdrażanie programu zadecydowały o ustaleniu terminów granicznych, warunkujących ocenę oraz gwarantujących udział w proce-

[11] Dokument programowy dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013; wersja 2; 15 marca 2010.

durze oceny. Przy jej pozytywnym rezultacie wniosek zostanie przekazany do zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu na najbliższym posiedzeniu, na którym przyznawane będzie dofinansowanie z EFRR. Zgodnie z tą zasadą do tej pory odbyły się cztery rundy naboru, oceny oraz zatwierdzania wniosków polsko-czeskiej współpracy transgranicznej. W ich wyniku Komitet Monitorujący zadecydował o dofinansowaniu 190 projektów na łączną kwotę prawie 157 mln euro. Dodatkowo z uwagi na liczbę oraz jakość składanych projektów po wyczerpaniu alokacji zadecydowano o utworzeniu listy rezerwowej na wypadek pojawienia się możliwości dofinansowania dodatkowych projektów. Szczegółowe wyniki dotyczące liczby zatwierdzonych projektów podano w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba dofinansowanych projektów w ramach POWT Polska – Czechy z podziałem na dziedziny wsparcia (stan na luty 2012 r.)

Oś priorytetowa	Dziedzina wsparcia	Liczba zatwierdzonych projektów	Liczba projektów rezerwowych	Dofinansowanie z EFRR (euro)
1	1.1	23	6	53 985 436,00
	1.2	13	-	15 242 353,00
	1.3	13	8	13 335 940,00
2	2.1	11	-	2 314 578,00
	2.2	69	-	60 373 554,00
	2.3	15	-	2 139 912,00
3	3.1	17	-	2 816 492,00
	3.2	29	-	6 694 237,00
Łącznie		**190**	**14**	**156 902 502,00**

Źródło: opracowanie własne.

Warto także zwrócić uwagę, iż zgodnie ze stanem na listopad 2011 r. POWT Polska – Czechy jest najbardziej zaawansowanym programem współpracy transgranicznej spośród wszystkich wdrażanych na polskich granicach i jednym z najlepiej realizowanych programów, które uruchomione zostały w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2007-2013 w UE. Wartość przyznanego dofinansowania w ramach Programu to około 93% całkowitej alokacji. Dodatkowo już ponad 55% alokacji zostało przez beneficjentów projektowych zgłoszonych do zatwierdzenia, a 46% otrzymało certyfikat od instytucji kontrolujących, co umożliwia zwrot poniesionych wydatków na zasadzie refundacji, zgodnie z poziomem dofinansowania wydatków kwalifikowanych. Fakt ten zasługuje na odnotowanie tym bardziej, że POWT Polska – Czechy jest największym programem operacyjnym, w którego wdrażaniu uczestniczy Polska w okresie 2007-2013.

4. Zakończenie

Obecnie trudno jednoznacznie określić, w jakim stopniu projekty realizowane w ramach POWT Polska – Czechy przyczyniły się do niwelowania dysproporcji rozwojowych polsko-czeskiego pogranicza i rozwoju obszaru wsparcia. Na szczegółowe analizy działań podejmowanych przez polskich i czeskich beneficjentów projektów dofinansowanych z EFRR w ramach współpracy transgranicznej przyjdzie czas po zakończeniu wdrażania perspektywy finansowej 2007-2013. Można jednak stwierdzić, iż podmioty działające w obrębie polsko-czeskiej granicy są niezwykle aktywne i starają się w sposób najbardziej efektywny wykorzystać szansę, jaką niosą ze sobą środki zapisane w ramach programów współpracy transgranicznej. Wystarczy wspomnieć, iż do tej pory wszystkie projekty, które uzyskały dofinansowanie w ramach POWT Polska – Czechy, spełniły cztery kryteria współpracy (wspólne przygotowanie, realizacja, finansowanie i wspólny personel) oraz wykazywały niezwykle wysoką jakość w odniesieniu do współpracy i wpływu transgranicznego.

Naturalnie wszystkich barier wzrostu w latach 2007-2013 z pewnością nie uda się zlikwidować, a obszar polsko-czeskiego pogranicza wymagać będzie nadal wsparcia ze środków krajowych, samorządowych i unijnych, jednak doświadczenia zbierane z każdym rokiem wdrażania Europejskiej Współpracy Terytorialnej pozwalają z optymizmem spoglądać w przyszłość rozwoju współpracy partnerskiej pomiędzy podmiotami z Polski i Czech. Jest to niezwykle istotne w kontekście kontynuacji współpracy transgranicznej jako elementu składającego się na europejską politykę regionalną. Zgodnie z zapowiedziami Komisji Europejskiej oraz projektami dokumentów opublikowanymi pod koniec 2011 r. cel 3 polityki regionalnej nie tylko będzie kontynuowany w latach 2014-2020, ale także planowane jest przeznaczenie większej ilości środków z EFRR na działania podejmowane w jego ramach. Współpraca terytorialna z pewnością będzie się w kolejnych latach rozwijać także za sprawą nowych form kooperacji, które znajdują coraz większą popularność i uznanie wśród państw UE. W tym kontekście należy wymienić przede wszystkim Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej – formę współpracy umożliwiającą pogłębianie ponadgranicznych kontaktów poprzez podmioty różnych szczebli instytucjonalnych, które uzyskują narzędzie do podejmowania działań w niemal każdej dziedzinie współpracy terytorialnej.

Kolejne lata przyniosą z pewnością wiele nowych doświadczeń w zakresie rozwoju Europejskiej Współpracy Terytorialnej, która w obrębie polsko-czeskiego pogranicza należy do najważniejszych elementów kontaktów transgranicznych.

Literatura

Decyzja Komisji z 26 marca 2007 r. ustalająca wykaz regionów i obszarów kwalifikujących się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna" w latach 2007-2013, dokument nr C(2007) 1284, (2007/190/WE).

Decyzja Komisji z 4 sierpnia 2006 r. ustalająca orientacyjny podział środków przydzielonych państwom członkowskim na zobowiązania wynikające z celu „Europejska współpraca terytorialna" na lata 2007-2013, dokument nr C(2006) 3473, (2006/609/WE).

Dokument programowy dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013; wersja 2; Ołomuniec; 15 marca 2010.

Olejniczak K., *Strategia wspierania współpracy ponadgranicznej w Unii Europejskiej*, [w:] *Nowe granice Unii Europejskiej – współpraca czy wykluczenie?*, red. G. Gorzelak, K. Krok, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.

Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

Podsumowanie realizacji Programów Inicjatywy Wspólnotowej Interreg na Dolnym Śląsku, Wydział Europejskiej Współpracy Terytorialnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, listopad 2007.

EUROPEAN TERRITORIAL COOPERATION AS AN INSTRUMENT OF EU REGIONAL POLICY IN 2007-2013

Summary: The article aims to indicate the position of the European territorial cooperation within the main objectives of the UE regional policy, which provides the background to identify efficient instruments eliminating socio-economic differences among member states and as a result among regions as well. In 2007-2013 Poland received € 67.3 billion from the European Community budget for activities related to the regional policy – the largest share of all EU member states. This amount has also been allocated for cross-border cooperation programmes, whose main objective is to correct the development disparities in the border areas within the Community.

Keywords: regional policy, cross border cooperation**,** European territorial cooperation.